

KOLODVORSKI USLUZBENCI NE ODNEHAJO.

ZELEZNIŠKI OBRAT PA POSTAJA OBRAT BOLJ SAMOTAN.

Zdaj se ni izgleda, da se spor kmalu izravna.

New York, N. Y. — Minit je zopet teden, toda opaziti ni najmanjših znamenj, da se odpravi zmešnjava v železniškem obratu, čeprav velebizniški časopisje poroča na željo železniških ravnatelj, da se vedno več kolodvorskih uslužbencev vrača na delo in da obrat postaja normalen. Položaj je pa v resnici prav resen, kajti prav lahko je misliti, da se tisoč drugih železničarjev pridruži "nepokornim" kolodvorskim uslužbencem. Nezadovoljnost med železničarji je splošna in le majhna izredna dogodka je treba, da se drugi železničarji pridružijo "vstašem." Vseh teh znamenj pa ne vidijo ali jih pa nečejo videti železniški ravnatelji. Zakaj se to godi, je seveda uganka, ker železniški ravnatelji ne obešajo svojih tajnosti na veliki zvon.

Kolodvorski uslužbeni, katerim so njih bratovščine vzle čar, se ustanovili novo organizacijo, in jasno je, da ne bodo popustili od svojih zahtev, ker so tudi železniške družbe izjavile, da izgube pravice, ki so jih pridobili v železniški družbi.

O resnosti položaja govori dejstvo, da se slišijo glasovi, da zastavljajo strojevodje na lackawanski železnici. Ta govorica je postala že tako jasna, da je dosegla ušesa ravnatelja. Dvoboj, ki se hitro obelodani vest v dnevniki, da ni besede resnične, na tej govorici. Vpravi ta hitre, s katero so železniški ravnatelji dementirali vest, pa obuja sum, da mora biti na govorici vendar nekaj resnice.

Izid glasovanja delavcev v delavskih erijske železnice dokazuje, da so pri volji se pridružiti gibanju.

Kakšen je duh med železničarji, nam pove fakt, da se je vrnilo na delo dve sto železničarjev, ki so se pa zopet takoj vrnili na glavni stan stavarjev. In zakaj? Ko so se vrnili na delo, so izvedeli, da za tri železničarje ni več dela, ki jih smatrajo za voditelje.

Voditeljev stavke, kakršni so bili dozdaj v navadi pri drugih stavkah v Ameriki, sploh ni. Zdi se, da je vsak "vstaši" železničar voditelj sam zase. Tega novega pojava pa ne razumejo železniški ravnatelji, zaradi tega tudi ne razumejo stavke in mislijo, da se železničarji nekega dne ponizno vrnejo na delo. Na ta povratek čakajo še skoraj mesec dni, a železničarjev ni še od nikoder, ki se vračajo na delo, ampak opaziti je nevarno vrvenje tudi med drugimi železničarji. Železniški ravnatelji so tako trdo življeni v staro metodo, da niti ne opazijo, da se je z železničarji nekaj zgodilo, kar morajo šele študirati, da razumejo.

Ko so časnikarski poročevalci intervjuvali Edwarda McHugha, katerega smatrajo železniški ravnatelja za nekakšnega voditelja, zakaj se železničarji ne vrnejo na delo, jim je odgovoril, da železničarji nimajo najmanjše volje se vrniti na delo pod takimi pogoji, ki jih nimajo ponujajo železniški ravnatelji. Pristal je, da železniške družbe res najemajo nove ljudi, toda dodal je, da naj se javnost zapomni, da ti novinci niso podvrženi telesi preiskavi, pa tudi ne preiskujni, če znajo ločiti barve, kar je zelo važno za železniški obrat, da se ne dogajajo nesreče. Povdaril je, da mora javnost vedeti, če železniške službe ne opravljajo izkušeni ljudje, da železniški ravnatelji stavijo življenja pasazirjev v nevarnost.

McHugh ni zagovornik "ene same velike unije." On je celo nasprotnik te ideje.

VOJNA BELEGA TERORJA NA OGRSKEM PRIDE V AMERIKO PO DOLARJE.

Dunaj, 6. maja. — Karl Huszar, vodja ogrskih klerikalev in monarhistov, ki je s Hortijem vred v krvi zadušil delavsko gibanje na Ogrskem, je dobil dovoljenje od ameriške vlade, da lahko obišče Združene države, kjer bo propagiral za monarhijo in nabiral denar med ogrsko-ameriški kapitalisti. Huszar je ves čas vojne podpiral nemškega kaiserja.

RAZREDNE MEJE PADAJO V ANGLIJI.

UČITELJI SPOZNAVajo RESNICO, DA NISO DRUGEGA KOT DELAVCI.

Tako pokajo stari in umetno ustvarjeni nasori za cepitev delavskega ljudstva.

London, Anglija. — Tudi na Angleškem je prevladoval duh kaste, ki je učiteljem sugestiral, da so boljši ljudje kot delavci. Ta sugestija je povzročila, da so učitelji, saj večina njih, živeli v domisljiji, da se ne smejo družiti z delavci, ker so boljši od njih. Seveda se je ta vera hudo maščevala nad njimi. Živeli so v takozvani zlati revščini. Bili so več kot delavci, torej gospodje, njih mezde pa niso dosegle delavskih mezd. Oblačili so se morali fino, kajti za gospoda se vendar ne spodobi, da bi hodil v oguljeni obleki. Tudi stanovanje so morali najeti v takem kraju, kjer je bila stanarina višja kot od delavskih stanovanj. Hraniti so morali tolar pri jedi, če so se hoteli oblačiti primerno svojemu stanu in prebivati tam, kjer stanejo "boljši" stanovi. Od tega stanovskega ponosa, ki so ga med se zanesli privatni interesi, so imeli škodo le učitelji.

Zdaj je pa učiteljem na Angleškem padla mrena raz oči. Spoznali so, da se morajo organizirati in svojo organizacijo združiti z drugimi delavskimi organizacijami, če hočejo kaj doseči in da ji mne bo treba več strdati. To spoznanje se je jasno pokazalo na konvenciji "Učiteljske narodne unije," ki je bila obdržavana v Londonu.

Učiteljska Wood, predsednica učiteljske organizacije, je to razločno povedala v svojem odprtem govoru. Povdarjala je, da je treba delati združeno z delavci, da se zdrobe stanovski plovci in se reformira dvojni sistem za poduk, ki povzroča, da otroci "višjih" stanov lahko dovrše vse tole od ljudske do univerze, medtem ko otroci delavcev pohajajo le v ljudske šole, da postanejo zopet delavci.

Konvencija je zahtevala enako plačo za učitelje z učitelji. Minimalna letna mezda naj znaša \$1,500, ki naj naraste z letnim priboljškom po \$125 na \$2,500.

Sprejeta je bila resolucija, ki zahteva enak učni sistem vseh stanov. Neka druga resolucija obsoja navado, ki postoji še v nekaterih ljudskih šolah in po kateri je šestdeset učencev v enem razredu.

Glede šolskega vodstva sta prevladovala na konvenciji dva nazora. Po enem nazoru se vodstvo šol popolnoma izroči učiteljem, pravzaprav njih organizaciji, po drugem sistemu pa sodelujejo učitelji, vlada in zastopniki ljudstva skupaj v šolskem vodstvu. Konvencija ni glasovala o tozadevilih predlogih, ampak je prepuščila zadevo učiteljem, da diskutirajo o nji.

Med učitelji na Angleškem prodira misel, da so interesi vseh ljudi enaki, ki opravljajo koristno delo, ali pa ročno delo za šolske družbe. In ta misel zadobiva močnega tla tudi med učitelji drugih narodov. Širila in širila se bo, dokler ne objame učiteljev vseh civiliziranih narodov, čeprav vseh privatni interesi trudijo z dvojno silo dopovedati učiteljem, da so stan sam zase, ki nima nobenih stikov z delavci. Tako se kirijo napredne ideje po vsem svetu v interesu človeške družbe in se ne dajo zamegliti z votlimi in bobnati frazami.

VOJNI PROFITI RAZGALENI PRED JAVNOSTJO.

TO DOBRO DELO JE IZVRŠIL BIVŠI TAJNIK VOJNEGA DELAVSKEGA ODBORA.

Njegova izpoved je jasno pričanje, kako so privatni interesi ogulili ljudstvo.

Washington, D. C. — So stvari, ki jih brzojav sporoči v svet, ki pa nikdar ne zagledajo bele dne v velebizniškem časopisju, če pa zagledajo beli dan, tedaj uredniki tako pristržejo vest, da je za večino čitateljev nerazumljiva. Najbolj neradi pa poročajo velebizniški listi o guljenju ljudstva po privatnih interesih, ker se imajo lastniki teh listov za bogate dohodke, ki jim nosijo njih časniki, zahvaliti tem privatnim interesom, ki so v vojnem času oskubili ljudstvo pod pretvezo, da nastane pomanjkanje blaga na trgu. Prav malo ali nič so poročali velebizniški listi o izpovedi W. Jett Lauca, bivšega tajnika vojnega delavskega odbora pred železniškim odborom, ker njegova izpoved jasno pove, kakšne profite so imeli privatni interesi v vojnem času. Njegovo poročilo se razteza na tri leta in sicer 1914, 1916 in 1918.

Njegovo poročilo pove, da so skoraj vse velike korporacije, ki se pečajo z živčeni, kurivom in glavnimi sirovinami, napravile za sto odstotkov več profita, kot v predvojnem času.

Lauk ni opiral svoje trditve na nezanesljiva časnikaška poročila, ampak poslal je podatke v zveziem zakladniškem poročilu. Bile so torej številke, ki so jih korporacije same priznale za pravilne.

Lauk je dokazal, da so sladkorni interesi povzeli svoj dobiček za tri sto odstotkov. Tudi mesarski interesi ne spadajo med berače, čeprav so ustanovili svoj časnikaški biro, da ložje pojejo korporacijsko pesmico, da služijo ljudskim interesom. Njih profit se je pomnožil od tri do štiri sto odstotkov. Mogoče bodo zdaj tudi tisti razumeli, zakaj morajo plačevati meso po visoki ceni, ki so verjeli, da so mesarski trustovi največji človeški dobrotniki in so jih pomilovali, ko jim je vlada prišla stopati na prste. "Rudniški baroni in trgovci s premogom, kar se skupaj označi navadno s besedami "premogovi interesi," so tudi dobro molali v vojnem času. Pomnožili so svoj profit za štiri sto odstotkov. Interesi, ki izdelujejo obleke in suknjo, niso zastali za premogovimi interesi, ampak njih profit se je pomnožil za toliko kot premogovih interesov.

Ali to še ni vse! Mr. Lauk je izjavil, da so nekatere korporacije toliko "zaslužile" v vojnem času, da jim je bil vrnjen ves denar, ki so ga vtaknile v podjetje.

Seveda so ti privatni interesi ves čas kričali v velebizniškem časopisju, da so visoke delavske mezde povzročile draginjo, da ljudstvo ni opazilo, da imajo privatni interesi svoje roke v njegovih žepih in da jemljejo iz njih, kolikor se da vzeti, ko ljudstvo zafaknjeno poslušalo pesmico, da so visoke delavske mezde povzročile draginjo.

OBLAK SE JE UTROGAL.

Henningford, Neb. — Iz Ardmore poročajo, da je utonilo osem oseb v hiši, ker se je utrgal oblak.

BRIVSKI POMOČNIKI V MEZDNEM GIBANJU.

New York, N. Y. — Okoli trinajst tisoč brivskih pomočnikov je vstopilo v mezdo gibanje. Za kličili so, da prenehajo z delom v pondeljek, če brivski mojstri ne priznajo njih zahtev.

benih stikov z delavci. Tako se kirijo napredne ideje po vsem svetu v interesu človeške družbe in se ne dajo zamegliti z votlimi in bobnati frazami.

ANGLIJA NAMERAVA POSLATI BOJNE LADJE V MEHIŠKO VODOVJE.

London, 14. maja. — Cecil Harmsworth, podtajnik ministrstva zunanjih zadev, je včeraj dejal v nižji zbornici parlamenta, da je vlada pripravila več bojnih ladij, ki odplujejo v mehiško vodo, ako ob treh. Harmsworth je rekel dalje, da britiški interesi in podaniki v Meriki morajo imeti zaščito.

DELAVSKI GENERALNI STABESNUJE V ANGLIJI.

Izdelovalci letal, mehaniki in kolarji poznani v stavke na Francoskem.

KRITIČNI POLOŽAJ V ITALIJI.

London, 14. maja. — V Angliji se snuje delavski generalni stab, ki bo združil in dajal direktivo vsem strokovnim organizacijam, katere predstavljajo 6,000,000 organiziranih angleških delavcev. Na temelju zaključka, ki je bil sprejet na zadnjem kongresu strokovnih uni, se zdaj delajo načrti za osnovanje delavskega generalnega štaba.

Robert Williams, tajnik unije pristanških delavcev, je izjavil, da je prišel čas, ko se morajo vse delavske organizacije združiti v eno samo mogočno armado in poveriti direktivo za akcijo enemu vodstvu v obliki generalnega štaba, če hočejo doseči svoje cilje. Williams je rekel dalje, da je vsak dan bolj očitno, da se sodanji kapitalistični sistem ne bo obdržal več dolgo in delavstvo mora biti pripravljeno, da vzame politično in gospodarsko kontrolo, katero mu je namenila zgodovina. Nadalje je rekel:

"Absurdno je misliti, da se obdrži sistem, ki prinaša več rente, obresti in profita neproducentom, kot pa življenjskih potrebščin producentom. Kdor danes zahteva od angleških delavcev, da morajo producirati več, da bo ljudstvo imelo več živil in obleke, temveč da bo imel gospodujoči razred militaristov in imperialistov več blaga za svetovne trge in večjo armado za potlačanje irske demokracije, nemške demokracije in ruske sovjetske republike in da se ohrani tiranstvo na Ogrskem in v Egiptu."

Pariz, 14. maja. — Izvrševalni odbor Splošne delavske zveze, ki vodi sedanjo generalno stavko, je pozval v boj mehanike, izdelovalce vozov in delavce v tovarnah za izdelovanje letal. To je prvi slučaj po vojni, da se ustavi tudi izdelovanje eroplanov.

Industrija in transportacija na Francoskem sta popolnoma paralizirani, čeprav kapitalistični listi dnevno lažejo o "slabosti in propadanju" stavke. Štiri petinke železničarjev in rudarjev so trdno v boju in v vseh pristanških nihče niti s pristom ne gane. Vojaki tudi nečejo biti stavkokazi.

London, 14. maja. — Stavkovna kriza v severni Italiji narašča. Podrobnosti niso znane, kajti cenzura v Rimu je ostra, toda izvelelo se je toliko, da so telegrafisti v Fiorenzi ponovno zastavkali v protestu proti obsodbi stavarjev v Pizi, ki so bili obsojeni v ječo zaradi tega, ker so zadnji teden ustavili vlak z vojaštvom tekom štrajka na železnih Valed te obsodbe se morda razvije generalna stavka po vsej Italiji. V stavkovnih izgradih v Clareggiju in Leghornu je bilo več delavcev ubitih, ko so karabinarji streljali na stavarje.

Rim, 14. maja. — V Livornu je proglašena generalna stavka. Med stavarji in vojaki so bili spopadi in dve osebi sta bili ubiti in 25 ranjenih. Položaj je zelo resen v provinci Veroni, kjer so stavkojoči kmetje organizirali svoje čete. V Bielli se tudi vrši štrajk, spremljan z velikimi nemiri.

CARRANZA SI JE ODPRL POT IZ PASTI.

S svojo malo armado je prodrl skozi vstalske vrste in se pomakel proti severu.

BOJEVANJE SE NADALJUJE TUPATAM.

Vera Cruz, 14. maja. — Carranzove čete, ki so spretno odbijale napade vstalec zadnje tri dni severno od San Marcosa v državi Puebli, so se včeraj umaknile iz svojih postojank. Del Carranzove majhne armade je prodrl skozi rebelne vrste in se pomakel proti severu v smeri proti državi Hidalgo z očitnim namenom, da odpre pot ostalim predsednikovim četam iz pasti. Rebelne čete pod vodstvom generala Cepeda, bivšega guvernerja države San Luis Potosi, je napadel Carranzovo armado v ozadju in ovojil dva vlaka. Polkovnik Rocho, ki je napadel Carranzov vlak severno od San Marcosa, je bil ujet in usmrčen. Bojna četa Carranzovih čet je okrog tri milje dolga.

El Paso, Tex., 14. maja. — Mehiki predsednik Carranza se nahaja v kritičnem položaju bliso Esperanze v državi Puebli Tako javljiva general Obregon tukajnji finančni agenturi revolucionarjev. Obregonova brzojavka se glasi:

"Carranza še ni ujet. Častnikom, ki vodijo operacije proti Carranzovi armadi, je naročeno, da informirajo bivšega predsednika, naj se poda, ako se hoče izogniti nevarnosti za njegovo življenje. Carranza je obljubeno vojaško spremstvo do Vera Crusa in od tam lahko gre svobodno kamor hoče. Polkovnik Orozco in general Jose Murgula sta naša ujetnika. Poročilo glede usmrčenja ujetnikov je časnikaška laž. Življenske izgube sovražnika nam niso znane."

Laredo, Tex., 14. maja. — Monterey, mehiški Pittsburgh, kjer imajo ameriški interesi velike jeklarne, je padel sinoči v roke Obregonovih čet. Revolucionarji so včeraj osvojili tudi Matamoros, zadnjo postojanko ob ameriški meji.

Washington, 14. maja. — Situacija v Mehiki je še zmirlaj megle. Poročila, da mehiška revolucionarna vlada še funkcionira, niso potrjena. Vesti glede Carranzove usode tudi niso zanesljive. Niti ni jasnega. Vsekakor ni še utrta Carranzova moč. To dokazuje poročila iz vstalskih virov o novih bitkah za posest tega in onega mesta, te in one pokrajine. Villa je tudi še aktiven, dasiravno je bilo poročeno, da je odločil orožje, v prid revolucionarjev. Včerajnja brzojavka iz Juareza pravi, da Villa operira skupaj z vstaki proti karanzizmom v državi Durangu, ki še ni na strani revolucionarjev.

El Paso, Tex., 14. maja. — Po današnjih poročilih iz mehiškega glavnega mesta bo Carranzove obrambe konec. Carranza še odbija napade revolucionarjev blizo Rincnade v vzhodni ognjenika Orizabe v Puebli. Ko je slišal, da mu Obregon ponuja svobodo, ako se poda in zapusti Mehiko, je Carranza odločno odbil ponudbo. Carranza ima okrog 6000 mož, dočim ga oblega 16,000 vstalec. Carranzova armada ima velike izgube.

Vera Cruz, 14. maja. — Francoska križarka "Descartes" in angleška križarka "Glasgow" sta se pojavili pred tukajšnjo lukko. Združene države imajo tukaj štiri bojne ladje. Tukajšnji angleški podkonzul W. A. Body se nahaja s Carranzom v Puebli.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo jasno in gorko. Vzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 45, najnižja 40. Sonce izide ob 4:30, zaide ob 7:02.

"GARY IN GOMPERS VLADA TA ZDRUŽENE DRŽAVE." PRAVI MARSHALL.

Richmond, Va. — Podpredsednik Marshall je rekel tukaj pred advokatsko zbornico, da dva moža vladata Združene države in ta dva sta Gary, predsednik jeklarskega trusta, in Gompers, predsednik delavske federacije, ki dajeta nasvete glede vseh javnih zadev. Dalje je rekel Marshall, da je bila prohibicija usiljena ameriškemu ljudstvu.

"REŠEVANJE" JADRANSKEGA VPRAŠANJA.

Trumbić je baje zadovoljan, da Italija dobi Reko; Pašić noče konferenci.

EDAJ SE PREDPRAVJO ZA OTOK ORKE.

Pallanza, Italija, 14. maja. — Nikola Pašić je uporčil, da ne pride v Pallanzo, kjer se vrši direktno pogajanje med Italijo in Jugoslavijo zaradi jadranskega vprašanja. Jugoslavijo zastopata dr. Trumbić in Ribar. Poročevalce rimske "Epoca" je izvedel, da je jugoslovanska delegacija v splošnem sprejela suverenost Italije za Reko, toda vprašanje otoka Čreza še ni rešeno. Italija zahteva otok zase, češ da ji je potreben za varstvo Pulja in Istre.

Rim, 12. maja. — Bivši ministri predsednik Nitti je v nedeljo dejal v zbornici, ko je bilo na dnevnem redu poročilo o sunajni politiki, da bo jadransko vprašanje rešeno zadovoljivo za Italijo. On pa ni hotel odgovoriti na od direktnega pogajanja. — Glede Rusije je rekel, da se je položaj tam izboljšal. Nitti je zavrnil trditve, da je Italija poslala orke in v strelivo Poljakom. Kar se tiče turške vprašanja, je dejal Nitti, da se Italija ne strinja s Anglijo in Francijo z oslom na mirovne pogoje, ki jih dobi Turčija.

DELAVSKI PODTAJNIK POSTOBUJE JUSTIČNEGA TAJNICA.

Washington, D. C. — V zbornici so zagrozili, da obtožijo delavskega podtajnika Posta, ker menda ni vseh tujecem deportiral, ki so jih polovili agentje justičnega departamenta kot nevarne "rdečkarje." Ali mr. Post ni človek, ki se ustraši ali izgubi glavo, kadar je treba dokazati, na čigavi strani je pravica. Vsa znamenja govore, da bo mr. Post skušal dokazati pri zaslišanju, da so nastopali agentje justičnega departamenta kot člani komunistične delavske stranke, da so priogovarjali delavcem, naj pristopijo v to stranko in so organizirali shode te stranke, ki naj se vrše drugega januarja, ko je justični departament s pomočjo lokalnih oblasti napravil veliki lov na "rdečkarje."

V delavskih krogih se zanima, jo za zaslihanje, kajti preprčani so, če bo zaslišan mr. Post, da pri dobi stvari na dan, ki bodo povzročile, da se bo nekdo prav zanesljivo praskal za ušesi.

TRGOVINE Z RUSIJO SE NE BO, PRAVI COLBY.

Chicago, Ill. — Bainbridge Colby, novi državni tajnik, ki je te dni posetil Chicago, je dejal v četrti intervjuju, da ameriška vlada ne bo vpustila trgovskih stikov s sovjetsko Rusijo toliko časa, dokler sovjetska vlada ne zahteva priznanje. Rekel je tudi, da so Anglija, Francija in Italija enakega mnenja.

ŠTEVILO IZSELJENIKOV V AMERIKO NARAŠČA.

New York, N. Y. — V Združene države prihaja trikrat toliko tujecem, kot odhaja. V minulem tednu je dospelo 12,874 tujecem, odšlo je pa 4,310 tujecem.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodna Zveza: Zvezne države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vsa, kar išta stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawdale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v objavi n. pr. (maj 31—1920) poleg vsega imena in naslova pomeni, da vam je s tem časovno potekla naročnina. Ponovite je naročnino, da se vam ne utavi list.

STANOVANJSKA MIZERIJA SE LAHKO ODPRAVI.

Da, stanovanjska beda se lahko odpravi, ako imajo oni resno voljo, da jo odpravijo, ki imajo moč, da kaj takega izvedejo. To se lahko zgodi, ne da bi aretirali onega samega stanovanjskega profitarja in odgnali pred sodnika. Navijanje stanarine se lahko odpravi, ne da bi bilo treba strankam, ki stanujejo v hišah profitarjskih in oduševskih hišnih posestnikov, proglašati stavke.

Zemljišni špekulant je najgrša pošast med vsemi oduševskimi in profitarjskimi prikaznimi. On je kriv, da stoje po mestih prazna stavbišča in se razprostira okoli obljubljenih mest neobdelana zemlja. In vendar je prav lahko ugnati to pošast, če bi imeli oni voljo, da jo uzenjejo, ki imajo moč, da jo zdrobe čez noč. Za uničenje te pošasti je potrebna postava, ki obdavi prazna stavbišča in neobdelano zemljo po njeni vrednosti. In čim višji bi bil ta davek, toliko bolj bi pohiteli zemljišni špekulantje, da prodajo prazna stavbišča, ali pa zgrade na njih hiše.

Lloyd George je že pred desetimi leti rekel, da bi taka postava odpravila špekulacijo z zemljišči na Angleškem.

Ce vemo, da bi taka postava odpravila stanovanjsko mizerijo v mestih, zakaj jo pa ne sprejmejo?

Zakaj? V Chicagu so bile volitve za mestni svet letošnjo spomlad, toda izvoljen ni bil niti eden delavski zastopnik v mestni svet. Večina delavcev sicer zabavlja na stanovanjsko mizerijo, preklinja profitarjske hišne posestnike, ki so izrabili stanovanjsko mizerijo za podražitev stanovanj, a ko je bilo treba izvoliti svoje zastopnike v mestni svet, je ta večina glasovala za take kandidate, ki prav zanesljivo ne bodo ničesar storili za odpravo stanovanjske mizerije in si bodo dobro premislili, preden stopijo na prste zemljišnim špekulantom.

Da, stanovanjska mizerija se lahko odpravi, če je delavstvo politično zrelo in se zna za obrambo svojih interesov poslužiti vplilnega listka. Dokler pa delavci ne bodo rabili volilnega listka v svojo korist, bomo imeli stanovanjsko bedo in še druge hujše križe in nadloge.

Koliko stane par čevljev? — Menda ga ni človeka v Združenih državah, ki čita časnike, da še ni čital pesmice v velebizniškem časopisu, da visoke delavske mezde povzročajo draginjo. Seveda se najdejo tudi ljudje, ki verjamejo v to pravljico do pike. Včas se pa dogodi, da take vesti o visokih delavskih mezdah postavijo na laž proti svoji volji kapitalistični listi, kadar zagovarjajo gotove podjetniške stroke. Tako je tudi šestavil račun o produkcijskih troških para čevljev "The Boot and Shoe Record", glasilo tovarnarjev, ki izdelujejo čevlje. Obelodanil je vse detajle o produkcijskih troških para čevljev, ki stanejo dandanes štirinajst dolarjev.

V letu 1905 so znašali delavni troški pri paru čevljev 60 centov. Štirinajst let kasneje, to je leta 1919, so znašali delavni troški \$1.02. Z drugimi besedami to pomeni, da se je delavska odškodnina pri produkciji para čevljev povečala v štirinajstih letih le za štirideset centov!

V letu 1905 so znašali skupni produkcijski troški za par čevljev le \$2.384. V letu 1919 so ti troški narasli na \$8.026. V teh naraslih produkcijskih stroških so delavci prejeli le štirideset centov, dasiravno so se produkcijski troški pomnožili za \$5.642. Največ je vzel usnjarski trust, ki je povečal svojo ceno od \$1.408 na \$6.103. Pol centa gre od para čevljev kot davek lastnikom strojev. En dolar profita ima tovarnar od para čevljev, tako da so trgovci, ki jih prodaja na drobno, prodani za devet dolarjev. Ta zopet doda ceni pet dolarjev, tako da stanejo taki čevlji štirinajst dolarjev.

Delavci, kadar prečitete tole, si zapomnite, da je delavec, ki je izdelal čevlje prejel eno petino tega, kar je prejel trgovec, ki je čevlje prodal. Dalje je delavec, ki je naredil čevlje, prejel le eno šestinko tega, kar je prejel trustovec, ki je prodal usnje za čevlje. In vspricho takih dokazov so velebizniški listi tako nesramni, da trdijo, da visoke delavske mezde povzročajo draginjo.

Privatni interesi že vedo, zakaj krivijo velebizniško časopisje z dobro plačanimi oglasi.

Socialni preobrati v preteklosti.

(Nadaljevanje.)

Atiška država je bila izprva demokratična republika. Pozneje je Pizistrat uzurpiral vlado, toda doba njegovega vladanja je bila tako kratka, da ni pustila nobenega sleda. Republika je propadla kajpada, ampak ni propadla zaradi tega, ker je bila demokratična, kakor bi nas radi uverili gotovi zgodovinarji, temveč jo je zadavilo bogastvo. Z državo, privatno lastnino in sužnostjo se je pojavila tudi mezda, monogamični zakon, degradiranje žene in protistucija, pojavila se je razuzdanost, samopasnost in moralna propalost. Vse to in poleg tega večne vojne s tujimi narodi zaradi osvajanja je bilo krivo, da je propadla demokracija in končno tudi svoboda grškega naroda.

Na približno enak način kot na Grškem se je razvila politična država iz stare rodovinske družbe v starem Rimu.

Zgodovina Rima pred časom republike je bolj temna kot Grške in zato manjkajo tiste zanimive podrobnosti o raznih eksperimentih v prehodni dobi Rima, ki so se ohranile iz grške prehodne dobe. Zadolgoviti se moramo z drobeli, ki se dajo izluščiti iz rimskih bajk, ki so jih zapisali pesniki.

Omenili smo že, da so Rimljani v zadnji periodi svoje rodovinske organizacije živeli v vojaški demokraciji. Njihova vlada se je delila v tri veje: starošinstvo, ljudska skupščina in vojaški poglavar. Proti koncu te periode so nastale kaotične razmere. Rimsko prebivalstvo se je takrat delilo v rimsko ljudstvo ali patricije in v plebejce. Prvi so spadali v zadrage, kurije in tri plemena in vsled tega so imeli svojo vlado v svojih rokah, dočim so bili plebejci, brez zadrage in raditega so bili brez zastopstva v ljudski skupščini in starešinstvu. Plebejci so bili večinoma tužci, ki so se naselili v Rimu. Imeli so pravice do posedovanja zemlje in službo v armadi in bili so svobodni kot patriciji, samo od vlade so bili izključeni, ker niso spadali v rimsko plemena.

Ker je število plebejcev vedno bolj raslo vsled priseljevanja, je nastala nevarnost za rimske patricije, da ostanejo v manjšini, čeprav so oni sami vladali. In res je prišlo to, da je bil večji del bogastva — kolikor ga je že takrat bilo — kmalu v rokah plebejcev. To je prepričalo voditelje Rimljanov, da na podlagi starega sistema ni moglo več iti dalje in iskali so pota za izhod iz zmešnjave.

Okoli leta 576. pr. Kr. je bil Servij Tulij šesti reks ali vojaški poglavar v Rimu in ob njegovem času je bil izvršen prehod iz stare rodovinske družbe v politično državo. Pravzaprav je Numa Pompilijski pred Servijem Tulijem poskušal s reformo, ki je bila precej podobna Tezejevi reformi v Atenah. Razdeliti je hotel rimsko prebivalstvo v osem razredov po poklepih, ampak stvar se ni obnesla.

Servij Tulij je uvedel politično konstitucijo v Rimu brez malega isticasno, ko je Solon delal svoje eksperimente na Grškem in potemtakem je prehitel Kleistena, vendar je pa bil Tulijev sistem bolj podoben Solonovemu, nakar se je atonjevalje izboljševal. Kleistenska država je bila takoj v začetku popolnejša in veliko boljše od Tulijeve.

Tulij je razdelil vse moško ljudstvo v Rimu, patricije in plebejce, brez ozira na zadrage, kurije in plemena v šest vojaških razredov, toda razredi so se razlikovali po količini premoženja. Tu se vidi, da je Tulij posnemal Grke in njihovo Solonovo reformo. V prvem razredu so bili najbogatejši moške, v drugem manj premožni in tako dalje. V šestem razredu so bili tisti, ki so imeli najmanj ali nič in ti so bili oproščeni vojaške službe in davkov. Prvi razred je moral dati 80 centurij ali stotinj (vojaških čet, ki so štele po sto mož), drugi razred 22 centurij, tretji 20, četrty 22, peti 30 in šesti eno samo centurijo ali stotnjo, ker je bilo tudi v tem razredu nekaj malih posestnikov. Skupaj so vsi razredi imeli 193 stotnijske čet. K temu je bilo še prištetih 18 stotnijskih konjnikov, ki jih je dal prvi razred.

Tulij je odpravil staro ljudsko zbornico, v kateri je bilo rimsko ljudstvo zastopano po rodovinskih bratovščinah ali kurijah, in je ustanovil novo skupščino, v kateri so bili zastopani patriciji in plebejci po vojaških stotnjah. Vsaka stotnja je stela en glas. Ker je imel prvi razred 80 centurij pešcev in 18 centurij konjnikov, je lahko oddal v novi skupščini (comitia centuriata) 98 glasov in to je bila absolutna večina nad vsemi ostalimi razredi.

To je bila radikalna sprememba. Razlika med patriciji in plebejci ni bilo več, kajti bogat plebejec je bil lahko v prvem razredu, ki je vladal nad vsemi ostalimi, dočim je bil revni patricij v šestem razredu, ki je imel samo eden glas v skupščini. Nova skupščina je prevzela vlado rimskih kurij in stari zadrugi sistem je propadel. Zadrage so naravno ostale še dolgo časa, toda imele so le verski pomen.

Servij Tulij s tem še ni zasnoval politične države. Državna oblika je prišla nekaj let pozneje, ko je bil teritorij Rima razdeljen v štiri okrožja in vsako okrožje je dobilo svojo zbornico (comitia tributa). Okrožje je bilo politična enota rimske države, ki je bila utemeljena na pravu privatne lastnine. Na enak način je bila razdeljena dežela okrog Rima v okrožja, katerih je bilo z rimskimi vred 31 in po trditvi nekaterih 35.

Mlada država je bila takoj od začetka militaristična in bogatini so imeli armado v svojih rokah in so jo lahko izrabili proti sužnjem in onim revnim državljani, ki so bili v šestem razredu ter so imeli le eno stotnjo vojakov in en glas v skupščini.

Rimska politična organizacija se je izboljšala, ko si je zadnji vojaški poglavar Tarkvinij Superb hotel prilastiti trajno vlado. Rimljani so ga odstavili in na njegovo mesto izvolili dva poglavarja, ki so ju imepovoli konzula. Vsa zgodovina stare rimske republike se začne v okvirju te konstitucije: boji med patriciji in plebejci zaradi javnih služb in državnih zemljišč, spojitve plemenitih patricijev z bogatimi plebejci in denarnimi mogotci, ki so se končno polastili vse zemlje; velike armade sužnjev, ki so obdelovali polja bogatinom in umirali kot gladijatorji v arenah; zabavo rimskih velikašev; velika vstajanja pod vodstvom Spartaka, ki bi bil lahko okupiral Rim, če bi bili njegovi bojovniki bolj složni; dolgotrajne krvave vojne s tujimi narodi v svrhu ropanja in osvajanja — in končna propalost sijajnega Rima, ki se je uklonil cesarskim tiranom in naposled padel pod peto barbarskih germanskih rodov.

(Nadaljevanje.)

Inozemstvo.

IZ OGRSKEGA PEKLA.

Diktator Horti je pognal delavce v municijske tovarne.

Dunaj, 5. maja. — Diktatorična Hortijeva vlada na Ogrskem je spremenila malone vse tovarne in delavnice v izdelovalnice topov, drugega orožja in streliva. Mrzlično izdelovanje orožja in municije se izdeluje pod nosom zavezniške komisije, ki pa nima proti temu nobenega protesta, dasiravno bi zavezniki lahko vedeli, da se orožje pripravlja proti sosednim državam in za vpostavljenjo monarhije na Ogrskem in v Avstriji.

Adalbert Kirally, tajnik izvrševalnega odbora ogrskih strokovnih uniij, je objavil podrobnosti o bolem terorizmu, ki se vrši nemoteno proti delavcem. Regent Horti je pred kratkem ukazal razpustiti vse strokovne uniije in konfiscirati njihovo premoženje. Sledeče organizacije so bile uničene: zveza civilnih uslužbencev, 160.000 članov; uniija poštnih nameščenecov, 40.000; zveza železničarjev, 120.000; organizacija tramvajskih delavcev, 12.000; zveza občinskih in sanitijskih uslužbenecov, 35.000 in uniija kmetijskih delavcev, 500.000 članov.

Nato je Horti poskušal stlačiti vse te delavce v klerikalne uniije, a ker se mu to ni posrečilo, se je lotil belega terorja. Voditelji strokovnih uniij so bili umorjeni in na tisoče drugih članov je bilo vrženih v ječe. Sedemdeset odstotkov unijskih odborikov je mr-

tvih ali v ječah in ostali so pobegnili na tuje.

Delavski položaj na Ogrskem je danes obupen. Več kot polovica delavcev je brez dela in sredstev za življenje. Delavci zdaj bridko občutijo izgubo svojih organizacij, ker jim ne morejo pomagati v brezposelnosti in alni potrebi.

IRCI POŽGALI 50 POLICIJSKIH BARAK.

Splošni napadi na angleške policijske in civilne uradnike.

Dublin, Irska, 13. maja. — V sredo ponoči so bili izvršeni splošni napadi na policijske stražnice, daykarije in sodna poslopja po vsem Irskem. Kolikor je do sedaj znano, je bilo požganih 50 policijskih barak. Ker so bile barake v večini služajev prazne, ni bilo posebnih bojov. Ena oseba je bila ubita in nekaj ranjenih v Downpatricku. Vse napade in požige so izvršili maskirani sinfajnovci v četah od petdeset do sto mož. Maskirane čete so udrele v dvajset dajevnih uradov in uničile vse zemljiške knjige; posestili so tudi sedem sodnih poslopij in zažgali važne listine. Manjše prazne so bile v več krajih, toda povsod, kjer so republikani pričakovali odpor, so prišli v večjem številu in z bombami signalizirali policiste na plano.

London, 14. maja. Iz Dublina javljajo, da so republikani večerj ponovili napade na policijske barake in vladne urade. Sodno poslopje v Cashu najlepšo stavbo v okraju Tipperary, so napadale raznesli z bombami. Kakor kažejo vsa znamenja, so v teku organizirani napadi na vse vladne postojanke na Irskem. Ni ga skoraj okraja, kjer bi ne bila zažgana policijska stražnica.

Danes se je v Londonu razširila govorica, da namerava vlada izročiti irsko vprašanje razsodbi ljudstva pri generalnih volitvah in si s tem umiti roke glede Irske. V vladnih krogih ni ta vest potrjena.

Beli teror na Poljakem.

Berlin. — Poljski socialisti so objavili pismo nekega političnega jetnika, ki je bilo vtihočeno iz vojaške jentnice v Minsku. Dotični jetnik poroča, da poljski ječarji in detektivni naravnost zverinski postopajo s političnimi osumljenci, med katerimi je mnogo poljskih in litvinskih komunistov. "Vsa kvečer — tako se glasi pismo — pripeljejo politične osumljenec v majhno sobo, jih slečejo do nagega, zamaše jim usta s cunjami, da ne morejo vpiati in nato jih pretepaajo z biči iz šee. Ženske so ravno tako slečene do nagega in tepene z žico kakor moški. Ko je mučenje končano, vržejo jetnike vse krvave in napol mrtve v tembe, mrzle in mokre celice. Jetniki trpe silne duševne muke, ker nihče ne ve, kdaj pride po nje birič in jih odvleče v mučilnico."

Jetnik je končal pismo z obupnim apelom na delavce vsega sveta, da naj demonstrirajo proti buržoazni poljski vladi, ki je odgovorna za omenjeni terorizem.

Nov napad na turške velikega vezirja.

London, 14. maja. — Iz Carigrada poročajo, da je bil večerj izvršen ponovni atentat na velikega vezirja Damad Ferid pašo. Nek policaj je streljal nanj, toda zadel je le njegovega slugo. Policaj je bil takoj aretiran.

Pogajanje med Litvinci in Rusi.

London. — Brezlična brzjavka iz Moskve se glasi, da se je pričelo mirovno pogajanje med zastopniki Litve in sovjetske Rusije. Pogajanje se vrši v Moskvi.

Kolčakovi ministri pred obsodbo.

Stoekholm. — Poročilo iz Moskve: dhtirano v pondeljek, se glasi, da se je v Omsku pričela obravnava proti dvaindvajsetim pristajem Kolčaka, med katerimi je več bivših Kolčakovih ministrov. Vse obtožence čaka kaznen.

Volitve na Japonskem.

Honolulu, Havaji. — Tukajšnji japonski list "Nippu Ziŕi" je prejel brzjavko iz Tokija, da volilni rezultat še ni znan, toda po prvih glasovih ima vladna stranka večino. Volitve so bile 12. maja.

Druga vest iz Tokija se glasi, da je vlada ukazala zapreti več kandidatov demokratične stranke tik pred volitvami.

Mustafa Kemal paša obsojen na smrt.

Carigrad. — Sultanovo vojno sodišče je zadnjo sredo obsodilo na smrt Mustafa Kemal pašo, voditelja turških revolucionarjev in predsednika republike v Anatoliji. V Carigradu je bila odkrita te dni velika tajna organizacija revolucionarjev, v kateri so mnogi častniki in uradniki sultanove vlade.

Stališče Anglije napram Rusiji.

London. — Walter Hume Long, prvi lord admiraltete, je dejal zadnji pondeljek v parlamentu, da bodo britiške bojne ladje nadaljevale z bombardiranjem ruskih pristanisk ob Črnem morju toliko časa, dokler sovjetska vlada ne preneha z operacijami proti ostankom Denikinovih čet na Krimu, katerim poveljuje general Wrangel. Long je pripomnil, da bombardiranje pristanisk naravno prepreča izvoz ruskega surovega materiala, ampak tega je kriva sovjetska vlada, ki nadaljuje napade na Wrangelovo armadico.

Ameriške vesti.

DELAVERSKI VODITELJ JE OD GOVORIL FAJMOVOSTU, KOT JE ZASLUŽIL.

Topeka, Kans. — Dr. Charles M. Sheldon, poznan kot duhoven in verski pisatelj, je povedal na konferenci svojih sovrstnikov, kako se je trudil, da spreobrne Alexander Howata, znanega voditelja rudarjev, da ljubi governerja Allena.

Sheldon je dejal: "Vprašal sem ga, kaj misli, da bi Jezus najprvo storil, če bi bil tukaj. Odgovoril mi je:

"Najprvo bi očistil governerja Allena in državno zbornico."

"Vprašal sem ga, če verjame v Kristove nauke. Rekel mi je, da verjame. Tedaj sem rekel, če je to res, tedaj morate ljubiti governerja Allena.

"Howat je pa odgovoril kot blisk: Well, vrnite se v Topeko in povejte governerju Allenu, da naj me ljubi."

KOMENTAR NEPOTREBEN!

Chicago, Ill. — Pred nekaj dnevi je neznan morilec ustrelil Jim Colosima, bogatega restavraterja v notranjem mestu, o katerem so velebizniški listi poročali, da je bil kralj v ljudskih nižinah v Chicagu. Ti dnevniki so o tem kralju ljudskih nižin prinesli po cele strani, ki so slavnemu amerišnemu pisatelju Jack Londonu posvetili komaj par vrstic ob njegovi smrti. Zdaj poročajo, kdo se bo udeležil njegovega pogreba in med častnimi in navadnimi pogrebniiki naštevajo imena sodnikov, občinskih uradnikov, občinskih svetovalec in drugih javnih uradnikov.

AGITACIJA ZA ORGANIZIRANJE JEKLARSKIH DELAVCOV ZOPET V POLNEM TIBU.

Chicago Ill. — S kampanjo za uvrstitve organizacije jeklarskih delavcev so zopet pričeli. Od zdaj se bodo obdržali tedenski shodi v Lincolnovi dvorani na vogalu Eden in devetdesete ceste in Commercialne ulice. Prvi shod je bil obdržan in govoril je Fitzpatrick. S kampanjo za organiziranje jeklarskih delavcev bodo nadaljevali dokler ne bodo organizirani vsi delavci, ki delajo v jeklarski in železarski industriji.

POVZROČITELJ TRAGEDIJE NA FARMI ODKRIT.

Bismarck, N. D. — Farmer Henry Layer, oče šestih otrok, bo preživel svoje dni v ječi, kajti priznal je, da je povzročitelj tragedije na Wolfovi farmi.

Med Layerjevo in Wolfovo družino je trajal že dalj časa prepir zaradi Wolfovega psa. Pes je baje napadel Layerjevo čredo in Layer je šel k njemu, da se stvar izravna. Wolf mu je pokazal vrata. Layer ni hotel oditi in pograbiti je na puško, ki jo je Wolf držal v rokah. Pri tem boju se je puška sprožila. En strel je zadel Wolfovo soprogo, drugi pa rejenca Hoferja. Layer je integral puško Wolfu, nakar je Wolf bežal proti hlevu. Layer je puško znova nabiti in ustrelil Wolfa. Trije otroci so jokali in Layer je dva ustrelil, tretjega je pa pobil s sekuro. Živo je ostalo le osem mesecev staro dete. Layer se je priznal krivim in sodnik ga je obsodil v doživotno ječo.

Otok Rodus

Otok Rodus je največji otok v skupini Dodekaneskih (Dvadesetih) otokov, ki se nahajajo v sredozemskem morju, in je od daljne komaj 16 milj od obrežja Male Azije oziroma Palestine. Njegova površina znaša okrog 424 štirjaskih milj in ob zadnjem ljudskem štetju je bilo okrog 30.000 prebivalcev, 7000 Moslimov, 21.000 kristjanov in 2000 Židov.

Površina otoka je valovita in od severa proti jugu se vleče gorski greben v katerem je najvišja gora Afairo, visoka 4560 čevljev. Iz te gore je lep razgled na sosednje otoke, kakor tudi na Malo Azijo. S te gore se opazi otok Kreta in hrib Ida, ki je največkrat zakrit v meglo. Gričevje na otoku je poraščeno s krasnimi gozdovi, smrekovimi in borovimi. Predno so Turki zasedli ta otok, so bili gozdovi zelo gosti, toda Turki so jih uničili in sedaj so na nekaterih krajih samo goličave in gola kamenita zemlja.

Klima na temu otoku je zelo mila in podnebje zdravo. Vetri so ne spreminjajo tako hitro. Tri četrtine leta pihajo zapadni vetrovi, včasih zelo močni, in ostali letni čas pa severni in blažji vročino v poletnem času, ki je največja meseca avgusta in julija, ko pridejo pihati vroči vetrovi od anatolskega obrežja.

Zemlja na otoku je zelo rodovitna in najbolje uspevajo vsakovrstni sadeži in druga zelenjava. Okrog vasi se razprostirajo krasni vinogradi in sadni vrtovi, in dobro obdelana polja. Vsepa najboljše vsakovrstno južno sadje, pridelajo izravnno vino, ki je pred nekaj časom slovelo kot najbolje vino v Evropi, izvažajo veliko fig, granatnih jabol in oranž. Gričevje je poraščeno z vsakovrstnimi tropičnimi gozdnimi rastlinami in divjo vinsko trto. V dolinah so dobri pašniki in polja obrodijo vsakovrstno žito.

Vtrgovskem oziru je otok v zadnjih letih zelo napredoval. In v industrijelnem oziru prebivalci otoka tudi niso nazadovali. V veliki množini so izvažali v inozemstvo razni južni sadeži in vina, razne bomboniere, tkanine. Te izdelke so največ prodajali v Anatolijo. Odkar se je ustanovila direktna plovbena črta med celino in otokom, se je trgovina na tem otoku zelo razvila.

Glavno mesto na tem otoku je Rodus, ki se nahaja na severozahodnem delu otoka. Mesto leži ob pobočju gričev in se amfiteatralno vzdiga, vsled česar ima zelo slikovit pogled. Obdano je okrog in okrog z visokim in močnim zidom in stolpi ter izgleda kot kaka srednjeveška trdnjava. Te utrdbe so delo vitezov sv. Janeza, ki so pred turško okupacijo otoka bili gospodarji na tem otoku. Od večjih poslopij, ki so ostala skoro nedotaknjena je cerkev sv. Janeza, katero so Turki spremenili v glavno mošejo, bolnišnica, ki je sedaj mestna žitnica; palača "velikega mojstra" vitezov sv. Janeza, v kateri je stanoval turški pasha; in mestna zbornica, ki se sedaj služi istemu namenu. V vseh teh poslopijih je opaziti še sedaj veliko umetnin, ki so ostale iz časov, ko so bili vitezi sv. Janeza gospodarji na tem otoku. Posebno lepe so nekatere slike in mozaiki. Ulice so vse ravne in glavna ulica je cesta vitezov, ki je ravna in na obeh straneh se vzdigujejo krasne in visoke palače, ki so bile nekdanji lasti vitezov sv. Janeza.

V mestu samem se najde še sedaj veliko starinskih umetnin, ki spominjajo na pretekla časa, ko je mesto najbolj cvetelo. Veliko starin se najde še sedaj vseokrog mesta. Sploh vse mestne zgradbe, ki stojijo še danes, so delo starih Grkov. Edino pomole so zgradili vitezi sv. Janeza.

Mesto ima dve pristanišči, malo in veliko. Prva je na vzhodni strani mesta in pred vhodom je v morju vse polno klet in radi tega je mogoče priložiti v pristanišče samo posameznemu parniku ali ladji. Proti moriskim valom je dobro zavarovano. Ker se pa turška vlada ni dosti brigala za to pristanišče so morški valovi nanesli toliko peska, da je pristanišče sedaj skoro brez vsake vrednosti. Drugo pristanišče je večje in je tudi v zelo slabem stanju valed malomarnosti turške vlade. V tem pristanišču morajo pristati samo manjše ladje. Dočim je pristanišče dobro zavarovano proti zapadnim vetrovom,

imajo severni vetrovi prost voh v pristanišče. Ta dva pristanišča sta ločena drug od drugega po pomolu, ki sega precej daleč v morje. Na vzhodni strani vhoda v pristanišče je mala utrdba St. Elmo, na kateri je tudi svetilnik.

Težko je dobiti, kako vloga je igral otok Rodus v starem veiku za časa ko je otok Kreta obvladal vse sosednje otoke. Toliko je dokazano, da so v prvih zgodovinskih časih bili naseljeni na tem otoku Dorijci, ki so sloveli kot kiparji. Njih domovina je bila invadirana od nekega barbarkega naroda in valed tega so bili prisiljeni se izseliti. Naselili so se na bližnjih otokih ki spadajo k skupini Dodekaneskih otokov, med katerimi je tudi otok Rodus. Ti novi naseljeniki so zgradili tri mesta — Lindus, Ialysus in Camirus, ki so spadala k zvezi šestih mest, ki so se zavezale, da se bodo branila vzajemno proti barbarim vpadom. Vsa ta mesta so v prvi zgodovinski dobi zelo cvetela in trgovina se je razvijala. Zelo važno mesto v tem oziru je zavzemal otok Rodus, ki je bil središče trgovine in bil nekaj posredovalec v trgovini z Fenicani. Valed tega je rastle moč tega otoka tudi v političnem oziru in to politično moč so kmalo obeli tili sosednji otoki in obrežje Male Azije. Kajti naselbine na obrežju so kmalo postale odvisne od tega otoka.

(Konec prihodnjic.)

Delavski embargo na danske ladje.

Kopenhagen. — Voditeljem stavke danskih mornarjev in pristanišnih delavcev se je posrečilo pridobiti mednarodni odbor mornarskih organizacij, ki je razglasil bojkot proti danskim trgovskim parnikom po lukah vsega sveta, kjer pridejo v poštev organizirani mornarji in pristanišni delavci. To pomeni, da pristanišni delavci ne bodo izkladali ne nakladali blaga na danske ladje, kjerkoli se prikažejo.

DOPISI.

Ringo, Kans. — V zadnjem času je opazovati precej dopisov iz tujakinske okolice. Vzrok temu so tujakinske delavske razmere in se premogari ne marajo kar tebi nič meni nič podati našim izkoriševalcem in njih privrženec. Kajti njih namen je, da nas popolnoma zaslužijo in da uničijo našo organizacijo.

Ker je že itak znano vsem rojakom po širni Ameriki, v kakem položaju se nahajamo tujakinske strokovno organizirani delavci, ne bom več tega opisoval in premeval starih stvari.

V zadnjem dopisu iz tujakinske okolice, ki je bil priobčen v "Prosveti" 4. maja je dopisnik oziroma "opazovalec" omenil, da je tujak nekaj tujakinskih rojakov, ki so toliko "zamlajeni", da izpodkopavajo tla našim voditeljem. K temu moram jaz toliko pripomniti, ker so me pričeli nekateri rojaki gledati postrani, da jaz ne morem kritizirati nobenega rojaka vsled njegovega mišljenja in sicer radi tega ker tujak vlada velika zmožjstva. V teh razmerah, kakoršne vladajo tujak, je zelo težko kontrolirati mišljenja posameznih rojakov v enem ali drugem oziru. Toda prepričan sem pa, da med nami ni rojaka, ki bi želel kaj slabega našim voditeljem, kot to omenja dopisnik v svojem dopisu. Vsi tujakinski rojaki se dobro zavedajo položaja in vsi spoštujemo naše voditelje, ki so v resnici tudi vredni spoštovanja. Vsi rojaki v tej okolici so zvesti rudarski organizaciji kot so tudi vedno bili. — Ko so rojaki prečitali omenjeni dopis, so s strahom opazovali drug drugega ter pričakovali, kdaj da pride tornado in odnese vse v enem dopisu omenjene zaslepljenice na fronto k gubernorju

Allenu, ki naj bi mu pomagali kopati jamo, v katero pomečejo naše voditelje. Toda to se ni zgodilo, ker tujak ni nobenega delavca, ki bi kaj takega želel, najmanj pa med tujakinsmi rojaki. — Vsled tega bi jaz opomnil dopisnika, da naj v bodoče bolj previdno poroča, ker tujakinski rojaki se niso zaslužili naslovov kot jih on daje.

Veliko zanimanje je pa vzbudila brzojavka, ki je bila v omenjenem dopisu in je bila zelo primer na za sedanje razmere. Tudi glede prihodnjih jesenskih volitev. Edina moja želja je, da bi se rojaki v resnici zavedali svoje dolžnosti in da bi v resnici volili kandidate, katere bodo postavile delavske politične stranke. Kajti to je naša edina odprava. In dopisnik naj tudi v tem oziru deluje kot pa predhvačati nekaj, kar med rojaki, kar je bolj koristno, se še ni pripetilo med tujakinsmi rojaki, odkar jih jaz poznam. — J. Zajc.

Bonn, Mich. Ker se nobeden ne oglasi iz tujakinske farmarske naselbine, hočem jaz nekoliko opisati.

Zimo smo imeli pravo sibirsko, ki je pa še vzela slovo in sedaj imamo prijetne spomladanske dneve in vreme je lepo, katerega potrebujemo, da moramo obdelati naša polja. Sedaj bi bilo potrebno da bi delali 26 ur na dan, ker še sedaj spomladi ne sejemo, v jeseni ne žanjemo. Na farmi je ravno tako kot v industriji: ako delavec ne hodi na delo, ne dobi plače.

Tujakinski farmarji se najbolj pečajo z živinorejo, ker tujak najbolj obrodí kuruza, katero spravljamo v takozvane "silo", da imamo dovolj krme za živino v zimskem času. Obrodí tudi zelo dobro krompir, kumare, fižol, oves, rž in sploh vsa žita, ki vspevajo v bolj hladnih krajih. Samo poletje je bolj kratko, vspeva pa

vse tako hitro, da se človek kar čudi.

Tujakinski farmarji so vsi organizirani v farmarski organizaciji. Upam, da pripadajo vsi slovenski farmarji v Zdr. državah k farmarski organizaciji in ako ne, jih pozivljamo, da pristopijo, ker če ne bomo organizirani, nas bodo bolj izkoriščali razni prekupi in veleprofitarji.

Kakor opazim iz raznih dopisov, se slovenski farmarji zelo zanimajo, da bi imeli svoj strokovni list. In to je tudi moja želja, da bi imeli slovenski farmarji list, ker s tem bi bilo veliko pomagano farmarjem v enem ali drugem oziru. Kajti človek se mora vedno učiti in nikdar preveč ne zna. In tak list bi farmarji lahko imeli, ako bi se resno poprijeli dela.

Večkrat opazim tudi kak dopis, v katerem se omenja, da je lahko pritiči na farmi. Nekateri so mnenja, da se lahko naseli na farmi, samo da se nekoliko plača. Toda to ni resnica. Kdor hoče pritiči k farmarstvu, mora imeti toliko denarja, da plaša vsaj polovico kupne vsote, da si nakupi nekaj živine in potrebno poljsko orodje. Moj nasvet vsem rojakom, ki se nameravajo naseliti na farme je, da naj si kupijo že obdelano farmo ali pa vsaj polovico obdelane na kateri je že tudi nekaj gospodarskih poslopij. In vsakdo naj ima toliko denarja da je za prve potrebe. Kdor se pa takoj v začetku zadovolji na vsem, je pa revež ves čas. Pri vsaki stvari, ki se prične na novo, se mora imeti denar. Brez denarja se ne more pritiči nobene stvari. Na farmi je isto kot pa v industriji ali trgovini: ako ne vložiš denarja, ne boš imel vsega. Poleg tega je pa na farmi še to, da ne moreš kar tako pustiti in iti drugam. Ko enkrat začneš, si privezan. Valed tega naj vsakdo dobro premisli, predno bi kupil. — Mihael Krulaj.

POTREBUJEMO

50 DEKLET ZA HLADITI SLADICE "KENDI".

Dobra plača. Nobene skušnje se ne zahteva. Oseba pozorno se daje našim uslužbenkam. Dobro in prijazna jedilna soba in prijazno tovarniško, delovno stanje.

E. J. BRACH & SONS,
FACTORY NO. 1.

311 East Illinois Street, -1- CHICAGO, ILL.

POZOR PITTSBURGH TRGOVCI!!

V nedeljo dne 16. in ponedeljek dne 17. maja t. l. bomo dali v prodajo 150 zemljišč (lotov) v prijaznem okraju mesta Pittsburgh, v 10. wardi, med Highland-Parkom in Butler ulico na East End Boulevard.

Ta zemljišča so na prodaj in nedvomno so dobre vrednosti in ugodna uloga, če posebno sedaj, ko je velik primanjkljaj stanovanj v mestu Pittsburgh.

Ta zemljišča so lahko morda bodo vredna dvojno vrednost v teku enega leta vsled prijazne okolice.

Cena je od \$650.00 do \$1250.00 vétevi hodniki, kanalizacijo in vodovod, ki so že urejeni, polna kava bode v kratkem potegnena iz Butler ulice do North Negley Avenue.

Za trgovce in delavce bi se skoraj ne moglo dati boljše prilike, ker ta zemljišča so v mestu in ne oddaljena v kakšnem ne poznanim kraju.

Torej pridite in se prepričajte sami. Mi vam vse razkažemo. Vi lahko plačate takoj, domo 5% popusta, ali pa na lahke obroke z malim kaplancem takoj.

Ogledite se pri 208-209 Citizens Bank Building, vogel Diamond and Wood Street, Pittsburgh, Pa., od 9 do 10:30 v nedeljo, ali pa v ponedeljek zjutraj ob 11. uri točno po novem času. Glavni zastopnik družine odide z vami na prostor prodaje.

Vidite ali osebno vprašajte po Mr. Matthew W. Svetlich, General Salesman.

Ako želite napraviti kupitjo pred nedeljo ali ponedelkom, tedaj se ogledite na 2610 East Street, N. E. Pittsburgh, ob večerih, ali pa pokličite telefonsko Court 1808, do 5:30 zvečer in si uredite sporazum z njim.

MORNINGSIDE LAND CO., Inc.
Sunny Manor, 10th Ward Pittsburgh, Pa.

To je prvi in zadnji okli, vsakogar je to nekaj novega.

Pošiljamo denar v staro domovino.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na

Slovensko, Hrvatsko, Dalmacijo in Istro.

Nadalje pošiljamo denar tudi v Srbijo, Bulgarsko in Rumunsko.

Jamčimo za vas poslani denar, enako kot pred vojno, da bode hitro in točno izplačan.

KASPAR STATE BANK
1800 Elm Island Ave., Chicago, Ill.

Kapital vloge in
poslovanja
blizu \$5,000,000.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota.

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Inkorp. 17. junija 1902 v državni filio.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR.

Predsednik: Vincenc Calhoun, predsednik: Antoni Hrešč, Box 146, Cantonburg, Pa. Zastupnik: gl. tiskar Math Tuck, tajnik bolnišnice: odlični Paul Berger, učitelj gl. šole: Frank A. Tarcher, upravnik gl. šole: Fille Doherty.

POKOJNI ODBOR.

John Underwood, predsednik, 408 May St., Springfield, Ill. Marth Salganik, Box 276, Barbours, Ohio. Jos. Radick, Box 432, Smithton, Pa. Frank Semak, 6250 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODBOR.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VZHOODNO OKROŽJE: Rudolf Pistorich, Box 436, Bridgeville, Pa. Anjos Sedlak, Box 73, Wick Haven, Pa. ZAPADNO OKROŽJE: Anton Doherty, Box 104, Green, Kansas. Jos. Jaganec, Leo Kuker, Box 245, Gilbert, Minn. ne odgovarjajo.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovich, predsednik, 18617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio. Jakob Ambrosic, 418 Pierce St., Eveleth, Minn. Jos. Kalan, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Calhoun, John Underwood in Matt Petrovich.

Združiteljni odbor.

PREDSEDNIK: Frank Alst, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. John Trédl, Box 181, Lawrence, Pa. Jelka Oves, 242 Engelwood, Detroit, Mich. Jos. Shuk, 1101 E. 63. St., Cleveland, Ohio. Mary Udevit, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill. VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6203 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Joka Zaveršnik.

POZORI! — Korrespondenca s gl. uredniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole: VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsedstva so naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolnišnica inštitut S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vsebo so naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI so pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prihodnje glade posiljevanja v gl. izvrševalnem odboru so naj pošiljajo M. Petrovich, predsedniku nadzornega odbora, tigar naslov je sgraj.

Vsi prišli na gl. poslovni odsek so naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 408 May Street, Springfield, Ill.

Vse prihodnje proti uradništvo glavnice so naj pošiljajo na naslov: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vsi dopisi na drugi splošni, nanašajo, voliti, naročnina in splošni vsi, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POZOR ROJAKI!

Sedaj lahko zopet potujete direktno v stari kraj preko

BASELA, TRSTA ali DUBROVNIKA.

Parobrodne in valjne listke dobite pri nas in New York do vseh valjih mest v Jugoslaviji.

Vse potne potrebščine in dovoljenja so vam brezplačno tukaj hitro, točno, popolno in brezplačno.

Mi vam preskrbimo vaše družino in sorodnike in stara knjo v Ameriko, ter izposlujemo vse potrebne spise.

Obilne in brzojavne denarne posiljavitve so izplačane sedaj v najplem redu in hitro, kar so bile napreha odložitve.

Brzojavni stroški znašajo od \$2.50 do \$5.50 od vsake posiljitve, ne glede na to, kolika je svota.

Neposredna svota s najuglednejšimi zavodi v domovini, kakor tudi nad dvajsetletna skusnja omogočajo nam posiljati denar veliko ceneje kot kjerkoli drugje.

Kupite bančne nakaznice (Drafts) danes, da si zagotovite nizko ceno za posnajo!

Najboljšejeje navedila in nasveti v vseh odirh lahko dobite brezplačno, ako se obrnete osebno ali pismeno na posnato in pod državnim nadzorstvom fotografije trdnosti.

EMIL KISS BANKIR

133 Second Ave., Corner 8th St., New York, N.Y.

Ustanovljena leta 1895. Sprejema vloge na 6% obrestih.

Izplačevanje denarja v starom kraju.

S tem dajemo na znanje vaim prijateljem in znancem, da denar, ki je bil poslan brzojavno dne 31. januarja, je bil v starom kraju izplačan dne 15. februarja.

Da tem vije zadovoljimo naše odjemalce, smo odprli svoj lastni predst. starom kraju. To nam daje priliko, da lahko točno plačamo denar v starom kraju in v najkrajšem času. Poslajte se to priliko, in pošljite denar v stari kraj potom naše banke, kjer dobite najboljšo postrebo in najnižjo ceno.

Pošljite denar na hranilno vlogo v staro domovino. Cena hranam raste, torej ravno sedaj je še ugoden čas dokler je cena nizka. Mi vam preskrbimo vložno knjilico v najkrajšem času.

Prodajamo tudi "BANČNE ČEKE" (Drafts) na vse valje banke v Jugoslaviji. Oni naših rojakov, kateri nameravajo potovati v stari kraj naj se obrnejo do nas. Naš izvršni uradnik "PAROBRODNI ODBOR" zastopa vse družbe in je v stanju hitro in ceno preskrbeti se najhitrejšimi parobrodi vae odrediti v stari kraj.

Preskrbimo vam tudi vaše sorodnike in stara knjo v Ameriko. Vse pojavnice se dajejo točno in brezplačno.

1000 KRON ZA \$5.00

NEMETH STATE BANK

10 E. 2nd Str. John Nemeth Pres. New York, N. Y.

ROJAKI! Naročite se na knjigo

Kajljivne Matice S. N. P. J. Matice je ena pot knjig, kakor hitro se oglasi dvatisoč naročnikov. Na ročnina s pristopnino vred za prvih pet knjig je tri dolarje. Ako ni zastopnika Matice v vali na celini, pošljite naročnino tajniku: Matice: Frank Alst, 2124 South Crawford Ave., Chicago, Ill.

NAROČNIKOM V POJAVNILO.

Na ogled so odgovorni le ogledovalci sami. Mi ne odgovarjamo za njih nobene odgovornosti. Vsi, kateri naj knjo in ogledovalci in knjo ni vlad, naj sam sami ogledajo. Vse odgovornosti in posiljevanje nosi vsek sam. Upravništvo knje: 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Pokopališče štirih cesarstev.

(Potna črtica).

Spisal H. Aleksander Powell.
(Nadaljevanje.)

Ko sem potoval po južni Albaniji, znani pod imenom Severni Epir, sem opazil še sledove prejšnjega blagostanja, v katerem so živi prebivalci te pokrajine. Toda vsa pokrajina je sedaj popolnoma opustošena, vasi in selišča poškane. V moji veliko začudenje so mi pripovedovali begunci, ki so se vrčali nazaj na svoj dom, da je to delo Grkov, ki so skoro v istem času, kot so Nemei v Belgiji pustošili svetoče pokrajine, opravljali isto delo in še v veliko večji meri tukaj. Kot rezultat tega početja, katerega so vzporedili takozvani kristijani in zelo civiliziran narod, je nad dvesto mest, vasi in selišča opustošenih z ognjem in dinamitom. Pomožna komisija, ki opravlja samaritansko delo v teh pokrajinah, ne more dobiti pravega števila nesrečnikov, ki so postali žrtve teh grozodejstev. Čeni se, da so grški banditi nad 12-tisoč moških žensk in otrok pomorili ali žive sežgali, da je dvakrat toliko oseb pomrlo vsled lakote in pomanjkanja vsega in da je sedaj nad dvesto-tisoč oseb brez strehe. Koliko žensk in deklet so pa onečastili in umorili grški vojniki, se pa ne more dognati in se tudi nikdar ne bo. Sploh je nemogoče opisati, kako nečloveško so postopali grški vojniki z albanskimi ženami in dekleti. Ko so mi pripovedovali begunci, ki so se vračali na svoje opustošene domove in katere smo srečali, so se mi ježili lasje na glavi.

Prenočevali smo v vasi Ljaskoviki, katere tridesetino je bilo razdejano. Pred opustošenjem je ta vas štela nad osemstisoč prebivalcev in od teh je ostali samo še okrog 1200.

Akoravno so bili vsi ti masakri vzporedni proti Mahomedaneem, vendar ni iskati vzroka teh grozodejstev v verski razliki. Vse to je bilo izvršeno na migljaj vlade same, kakor morem sklepati, vsled teritorialne poželjivosti. Ko so evropske velesile ustanovile samostojno Albanijo, je morala Grčija odpoklicati svoje čete iz Severnega Epira. Tega pa Grki

niso nikdar mogli pozabiti in so se hoteli osvetiti, kar so tudi izvršili v polni meri. Takoj po odpoklicu čet, so razne grške tolpe pričele vsakovrstna zločesta nad ubogim prebivalstvom in držali so se gesla "države je nemogoče ustanoviti brez ljudstva", katerega so Turki tudi izpolnjevali v Armeniji. Sploh se nemška grozodejstva v Belgiji ne morejo niti primerjati z grozodejstvi v tej pokrajini. Ne verjamem dosti, da bodo Grki poskušali zanikati vse to, ker so dokazi preočiti in akoravno skuša Venizelos vse to zvrniti na Albance, češ, ti so prodirali. Resnica je, da so Albanci bojaželjni in masevalni narod in da nočejo priznati nobene tuje vlade, toda kljub temu vse to ni nobeno opravičilo, da se pomori na najbolj grozen način tisoče in tisoče nedolžnih žensk, deklet in otrok. Da, zunanji civilizirani svet ni ničesar zvedel o tem, je vzrok, ker je bil ves svet zaverovan v dogodke v Belgiji in severni Franciji. Ne črtim Grkov, kot celoten narod, imel nisem z njimi nikakega prepira in se tudi ne nameravam zamieriti nobenemu Grku, poročam le, kar sem videl in slišal in ker sem prepričan, da Amerika mora zvedeti o tem. Ako se oziramo na postopanje grške armade v Smirni spomladi leta 1918 lažje razvidimo, v koliko so sposobni Grki. Da se jim poveri mandat nad kakim ljudstvom.

Albanci so tudi odločni nasprotniki Italije, ki ima sedaj protektorat nad Albanijo, kljub temu da se trudi, da vzbudi zaupanje pri ljudstvu in se trudi, da uredi razmere in da se dežela gospodarsko razvije. Kajti Albanci se bojijo, da bodo narodno uničeni, ako Italija obdrži Albanijo. Ravno tako nasprotni so Franciji, katero pa še bolj sovražijo, kot pa kako drugo državo razum Grkov. Kajti vsi vedo, da je Francija zaveznica Grčije in Srbije. Poleg tega jim je pa še dobro v spominu, da je francoski general Sarrail, ki je poveljeval zavezniškim četam v Orijentu, ukazal ustreliti predsednika albanske republike, ki se je organizirala v Korici.

Akoravno Albanci niso še sposobni, da bi se sami vladali, kljub temu se odločno protivi vsaki tuji nadvladi, razun, ako bi dobila vlada Zdr. držav mandat za politično upravo dežele. Temu se ne bi upirali in bi bili zadovoljni.

Zadovoljili bi se mogoče tudi z Anglijo, kar pa ni gotovo. In to ni samo želja posameznikov, da bi Amerika upravljala to deželo, ampak želja vseh Albancev. Kaj je vzrok temu, mi ni dobro znano, in tudi ne vem, ali je to odkrito, srečna želja, ali pa da ne poznajo ameriškega ljudstva ali pa je mogoče samo pretveza da dobijo tem več pomoči iz Amerike. Gotovo je, da to željo goji na tisoče in tisoče Albancev in da so odločni nasprotniki vsake druge nadvlade.

Korica je zelo lepo in prijazno mesto in tudi snažno. Za časa, ko sem jaz bival tam, je bilo zasedeno od francoskih kolonijalnih čet, črnecev iz Sudana in Maroka. Prihodnja naša postaja je bila mesto Monastir. Iz Korice v Monastir drži cesta črez precej visoko gorovje in je jako strma, ki je v nekaterih krajih zelo ozka. Ko smo prišli na vrh, smo imeli krasen razgled na pod nami ležečimi kraji in na bojišče, kjer se je že bojeval Filip Macedonski, in pozneje njegov sin Aleksander Veliki. Malo je tako krasnih krajev na svetu, ki bi bil v zgodovini tako znamenit, kot so ravno ti kraji tukaj. V teh krajih so se ljudje borili za svojo svobodo, odkar pomni zgodovina.

Kakor je cesta napeta, tako strmo tudi pada. Na podnožju je vas Florina, kjer so nasprotniki grški orožniki v angleških uniformah. Severno od tega selišča je mala ravan, kjer so se vršili vroči boji in kjer počivajo bojevniki takorekoč celega sveta, ki so padli v zadnji svetovni vojni. Opazili smo še razne ostanke zadnjih bojev, kot razbite topove, polomljene vozove in velike kupe bodoče žice.

Monastir je zelo znamenjano mesto, pravo turške gnezdo. Pred vojno je mogoče bivalo v tem mestu okrog 60.000 prebivalcev, od katerih je bila polovica Turkov, četrtina Grkov in ostali so bili Srbi, Židi, Albanci in Bulgari. Mesto je zelo trpelo vsled zadnje vojne in danes zgleda kot San Francisco ob času zadnjega hudega potresa ali pa Baltimore ob zadnjem velikem požaru. Ulice so zelo nesnažne in velika večina ulic niso tlakovane. V predmestjih sem opazil velike množine vojnega materiala, ki sedaj raspada vlad nemarnosti prebivalstva in uprave. Mesto je bilo zasedeno od srbske armade, ki je tabarila z

naj mesta na prostem. Poveljstvo te armade se niti najmanj ne briga, da bi očistilo mesto ali da bi uvedlo kako policijsko nadzorstvo in zankazalo prebivalcem da bi skrbeli za snago mesta. Streljanje s puškami in samokresi je tukaj nekaj popolnoma vsakdanjega in predstavlja sem si, da sem na peti ulici v New Yorku 4. julija. Srbski stražnik, ki je bil na straži pred hišo, v kateri sem stanoval, je sredi noči oddal pet strelcev iz svoje puške brez vsakega najmanjšega vzroka. Ko sem ga vprašal, čemu je streljal, se je smejal. Iz tega sem sklepal, da je streljal radi tega, ker se mu je dopadalo in rad čuje pok puške. Skoro vsako jutro se opazi kako truplo na ulici, kar je nekaj vsakdanjega in se nihče ne razburja valed tega. Velikokrat se začuje pok ročne granate, katero orožje je zelo priljubljeno za osebno maščevanje, čuje se glas "že zopet eden mrtev" in, takoj je vse mirno. Niti ne vprašajo ne, kdo in zakaj. Najcenejša stvar na Balkanu je sedaj življenje. — Edini čisti prostor v Monastirju je bolnišnica "Ameriškega rundečega križa", ki je pod vodstvom mlade Američanke dr. Frances Floodove, kateri pomaga gđ. Jessupova, ki ji je edina ostala še zvesta ves čas vojne.

Od Monastirja je okrog 150 milj od Soluna. Cesta, ako se sme tako imenovati, ki veže obe mesti, je po mojem mnenju ena izmed najslabših v celi Evropi. Kajti ta cesta je služila v zadnji vojni za glavno prometno zvezo med armadami na solunski fronti in pristanščem v Solunu. Valed tega je pa cesta tudi vsa razorojena od težkih poljskih topov in vojaških vozov. V več krajih je tako slaba, da smo le s težavo vozili z avtomobili. Valed slabe ceste se armadno poveljstvo armad v Macedoniji poslužuje tovrne živine, da preskrbuje armado z raznimi potrebščinami. Med potjo smo opazili veliko velblodov, katerih se poslužuje poveljstvo francoske armade. Srbi se še vedno poslužujejo močnih volov, s katerimi prevažajo potrebščine za svoje čete v Macedoniji. Po neobrasenih boronkih gorovja sem opazil velike črede ovac.

Obronki gorovja Rodopa in Pindusa so poraščeni s krasnimi gozdovi. Visoka planota, ki se razteza med tem gorovjem je pogola in le tu in tam malo poraščena s pritlikavim grmičevjem. (Konec prihodnjic.)

NAŠ POTOVALNI ZASTOPNIK

Anton Jankovich, se sedaj nahaja v državi Utah in Wyomingu ter bode tam obiskal vse slovenske rojake in naše naročnike, za kar želimo, da mu gredo na roke in se naroče na list, ter oni, ki jim je naročnima potekla isto ponovo. Potem se bo vrnil na vzhod in bode obiskal zopet naročnike v Južnem Illinoisu, Indiani in deloma v Ohiju.

SVOJE ROJAKE IDAJ ZOPET LAHKO DOBITE V AMERIKO.

Priseljeniške postave ostanejo še zmeraj v veljavi kot pred vojno. Svoje rodbino lahko dobite v Ameriko. Podpisani vam bomo dal navodila, kako dobite v kraju potne liste. Pišite, ali se pa osebno obrnite na znanega rojaka Matijo Skender, Javnega Notarja, 5237 Buttler Street, Pittsburgh, Pa. On vam bo stvar uredil in pojasnil. (Adv.)

Kila umori 7000 ljudi na leto.

Sedem tisoč oseb umrje na leto zaradi tako imenovane "kile". Čemu? Ker so neurečeni zanižani zanižani, ali se pa niso dosti osredili na očiščeno in obdelano delo, težko utrujanje, ali kile. Kako je pa s tem? Ali se tudi vi zamerjate s tem, da nočite le kako obvestiti, ali kaj drugemu? Taka obvestila je namreč vsiljena podoba, ki se poriva v vsakogar, da se ne poruši. Taka obvestila ne morejo biti dobrodošla, kakor kila mehanična priprava. Če se preveč stisnete s obvezno, ustavite te ciklične krvi: taka obvestila drgne tudi očiščeno milico, ki potrebuje največ prehrane.

Voda in umetnost je za kila zelo nevarna, ki vsakemu temu odstopa. Voda, ki nudi sedaj tako obvestilo, ali pa super kila naj bi enkrat EASTONJ poskušali takozvane "KILA" metode, ki je najbolj umetna, logična in uspešna pri demokraciji zdravljenja kile. Ta metoda je že evropsko znana.

Plačati BLAZINICA, kadar se je izena k telovni utrujenosti, se ne premahne s prostori, valed tega tudi kila nudi ne teži. Ta blazinica je blazina kot imet, lahka pri nošenju in se čim. Rabite je lahko med delom, ali počitkom. Nima nobenih težav, ni težko, ali trkavo.

Učite se torej kako je mogoče ustaviti naravnemu potu odprto, strano (kila) da Vsa isto ne bo vedno težila. Pošljite svoje ime in naslov za današnji tisk: "KILA" CO. Box 2200, St. Louis, Mo., da Vam pošljemo EASTONJ na poskušajo Plazno in v va potreba navodila.

Naročniki Pozor!

Znamenje (Maja 31-20) pomeni, da vam naročniki na potebe na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da se vam lista ne vstavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, pišite nam dopisnico stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri njih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$4.00 in za pol leta pa \$2.00. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.40 in za celo leto \$2.80.

Naročnino lahko tudi sami pošljite na naslov:

Ponovite hitro s 1. julijem se bo naročnina zvišala.

UPRAVNIŠTVO PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Kdo ve kje je

moja žena in sin, ki sta jo popihala še dne 19. marca, t. l. Ko sem se odpravil na delo, se je lepo pogovarjala z menoj in povedala, da gre v St. Louis, Mo. nakupovat razne stvari. Jaz ne misleč nič slabega sem v to prav rad privolil. Na drugi dan zvečer prišel domov, našel sem listek na mizi, kjer piše, da se ne bomo več videli, da ona odhaja s sinom v državo Michigan. Poizvedoval sem na železniški postaji, kam je bil kupljen listek in povedali so mi, da v Ranger, Tex., kamor se mi zdi, da je odšla k svojemu ljubimcu. Oženjena sva že 23 let. Ona je stara 45 let in sivih las, sin je star 12 let in 7 mesecev in na roki mu manjka treh prstov. Rojaki, kadar prihaja kak gost k vasi soprogi ob večerih, pokafite mu vrata. Meni se vse dozdeva, da je moja sopoga nekje v Clevelandu, Texas, pri oseb, ki je že pred nekaj časom tudi odpeljal soprogo enemu rojaku iz Nokomis, Ill. Pozivljam vaju Marijo Spiller in sina John Spiller, da se mi takoj izglasita, drugače bom dal vajine slike v vse slovenske časnike. Vsako pismo, ki sem ga pisal mi je bilo vrneno. Torej želim, da ako kdo iz med cenjenih rojakov ve, kje se nahajata moja žena in sin, naj mi to nemudoma naznani, na moj naslov: John Spiller, P. O. Box 103, Panama, Ill. (Adv.)

NARODNA TRGOVSKA DRUŽBA V DUNLO, PA.

se priporoča vsem prijateljem pravih kranjskih klobas. Mi imamo doma izdelane in prekaljene klobase, po 45c fant. Pošljamo jih v vse kraje Združenih držav in Kanado po ekspresu, toda ne manj kot 10 funtov eno naročilo, več pa kolikor želite.

Naša družba je slovensko podjetje, to vam naj bode jamstvo, da so naše klobase izvrstno in okusno narejene. Torej naročite si jih še danes. Vsakemu naročilu je treba pridati MONEY ORDER ali bančni draft čez. Vsa naročila in vse denarne nakaznice naj se naslove na:

NATIONAL MERCHANTS COMPANY, P. O. BOX 304, DUNLO, PA.

Družba ima na razpolago za prodajo še nekaj delnic in sicer so po \$10.00 delnica, ako želite nakupiti nekaj vašega denarja v dobro napredujočo trgovino, ne zamudite te ugodne prilike.

Pišite nam v slovenskem jeziku. Se priporočamo.

NATIONAL MERCHANTS CO. DUNLO, PA.

POZOR KROJAČI POZOR!

Delo dobite dva izurjena krojača, najsihoda za katero koli delo, suknišče (rekelece), blazne ali telovnike. Delo je stalno, plača dobra, po dogovoru, pridite osebno ali pa pišite na naslov: J. A. Ambrosch, 418 Pierce Street, Eveleth, Minn.

MALI OGLASI

Classified Advertisements

POTREBUJEMO

ŽENE IN DEKLJETA

nad 18 let stare. Ne zahtevamo nobene skušnje, dobra plača pri lepljenju listkov na zavitke. Vi se hitro priučite tega dela. Dela se da, pri tem sistemu dela, svitile in zračne sobe. Pridite pripravljeni za delo. Mi vam damo delovno obleko in jeto, tudi premo brez plačno za vas. Oglasite se pri:

CALUMET BAKING POWDER COMPANY

4100 Fillmore Street,

Chicago, Ill.

POZOR

MOŽJE IN ŽENE

hočete li stalno delo in dobro plačo, ter bonus? Tedaj oglasite se pri:

WESTERN FELT WORKS

4115 Ogden Ave., blizu 22nd in Crawford Ave.

POTREBUJEMO

delavce za delo pri pločevinah, za vsa splošna dela. Stalno delo in dobra plača.

NATIONAL STAMPING & ELCT. WORKS.

424 So. Clinton St.

POTREBUJEMO

DELAVCE

Ako hočete zaslužiti po \$4.50 do \$5.00 na dan, tedaj pridite na naslov:

600 WEST 18th STREET.

POTREBUJE MOŽKE

delavce za drobiti orehe, lahko delo. Dobra plača, kakor hitro se malo priučite.

KILLING - Karel Co.,

387 E. Illinois Street.

Chicago, Ill.

POTREBUJEMO

ženske za umivanje jedilne posode v prijaznem prostoru. Dobra plača. V nedeljah in praznikih se ne dela. Oglasite se pri Mr. Kaplan.

HARMONY CAFETERIA

27 W. Randolph St. Chicago, Illinois.

50 DEKLET — ZA LAHKO in čisto tovarniško delo. Dobra plača.

PAUL G. NIEHOFF CO.

232—242 E. Ohio Street.

POTREBUJEMO

ŽENSKO

za prebiranje starega papirja: Stalno delo, dobra plača.

GUMBINSKY BROS.

2611 So. Union Street.

POTREBUJEMO

oženjenega moža za delo na premogovnem yardu in paziti na konje. Oglasite se pri:

California Ice & Coal Company

32nd and Central Park Ave.

POTREBUJEMO

moške in ženske

za lahko in čisto tovarniško delo. Nobene skušnje se ne zahteva. Mi vas naučimo. Dobra prilika za napredok.

THE JOSEPH KLICKA CO.

20th St. & California Ave.

POTOP.

Zgodovinski roman.

Spisal H. Sklenkiewicz. — Poslovenil Podpavski.

(Nadaljevanje.)

"Ta-le plemič! On pravi, da pride naravnost iz samostana."

"Ali je samostan že vzeti?" zakriči kralj.

Med tem se vrže Kmitie kralju k nogam.

Jan Kazimir se sklone ter ga jame stresati za rame.

Poznej! — klče — Poznej! ... Vstanite, gospod, vstanite ter povejte urno. ... Ali je samostan že vzeti?"

Kmitie vstane s solznimi očmi ter odvrne vneto:

Ni vzeti, milostljivi kralj in nikdar ne bo! Švedje so pobili! Največji top imajo razstreljen! Med njimi vlada strah, nadloga, glad! Nameravajo odstopiti! ...

Hvala! hvala tebi, angeljska in naša kraljica!" reče kralj.

Po teh besedah se obrne k cerkvenim vratom, sname klobuk in ne stopivši v cerkev, poklekne na sneg pri vratih. Glavo upre ob kamenit podboj ter se zatopi v molitve. Kmalu se ga je čulo glasno ihteti.

Občutki premagajo navzoče. Kmitie je tudi kakor zuber.

Ko je kralj domolil in si obrisal solze, vstane pomirjen s dokaj jasnejšim obličjem. Takoj vpraša Kmitie po imenu in ko mu ta pove svoje prisvojenno ime, reče:

"Naj vas gospod Lugovski takoj odpelje v naše stanovanje. Pri zajutruku nam poveste, kako ste se branili."

Četr ure poznej je stal Kmitie v kraljevi sobani pred precejšnjo družbo. Kralj je čakal, samo kraljice, s katero je zajutrukoval. Poslednja je res kmalu prišla. Jan Kazimir zakriči, ko jo zagleda:

Čenstohova se je vzdrla! Švedje odstopajo! Tukaj je gospod Bahinič, ki prihaja od tod ter nam prinaša to novico!"

Črne kraljice oči se upro v mlado lice junaka in ko opazi na njem odkritosrčnost, se radostno razjasne. On pa se nisko prikloni, gleda jo pogumno, kakor znata le resnica in poštenost.

"Bojka pomoči!" odvrne kraljica. "Grozno težo ste nam odvalili gospod, od sra, in Bog bo dal, da bo to začetek izpremenjene usode. Ali pridete naravnost izpod Čenstohova?"

Ne izpod Čenstohova, marveč kakor je dejal, iz samega samostana: to je eden braniteljev, zakliče kralj "Zlati gost! ... Bog, da bi taki do-

hajali vsak dan! Toda pustite mu govoriti. Povej, brate, kako ste se branili in kako vas je božja roka negovala?"

"To je gotovo, milostljivi vladar in kraljica, da nas ni branilo drugzaga, nego varstvo božje in čudeži najsvetejše Device, na katere smo zrl vsaki dan."

In Kmitie je menil že začeti praviti, kako je bilo, ko so med tem začeli se shajati razni nov veljaki. Prišel je papežev nuncij, potem duhovnik Vidžga, zlatonsti pridigar, ki je bil kraljičin kancelar, a poznej varminski škof, na to pa še primas. Z njim je dospel tudi kraljevi pribojnik; za njima po vrsti še drugi velikaši, ki niso zapustili gospodarja v nesreči, marveč raje delili z njim grenki kruh prognanstva, nego se izneverili prisegi.

Kralju se je mudilo, vsak hip je nehal jesti ter ponavljati:

"Čujte, gospodje! čujte, gost iz Čenstohova! Dobra novica, čujte! Iz same Jasne Gore! ...

Na te besede jamejo velikaši radovedno ogledovati Kmitie, stoječega kakor pred sodiščem, toda on, pogumen po naravi in privajen obetavati z odličenjaki, ni bil ni za troheco zbehan pri pogledu na te znamenite ljudi in ko vsi se dejo na prostore, jim jame praviti o oblegi.

Iz njegovih besed je odsevala resnica, kajti govoril je jasno in razločno kakor vojak, ki je zrl sam na vse, se vsega dotaknil, vse sam preb. Pravil je o duhovniku Kordeckem, kakor o nekem svetem preroku, povzdigoval pod nebesa slavo gospoda Zamojskega in gospoda Čarneckega ter proslavljal drug očete: nikogar, razun samega sebe, ni pozabil. Toda vso obrambo je brez vseh okoliščin pripisoval najsvetejši Devici, njeni ljubezni in čudežem.

Kralj in velikaši so ga začudeno poslušali.

Knez in nadakof je dvignil solzne oči proti nebu, duhovnik Vidžga je urno vse raztolmalil nunciju, drugi gospodje so se poprijemali za glave, a nekateri so molili in se trkali ob prsi.

Ko je pa Kmitie jel opisovati poslednje napade, ko je začel praviti, kako je Mueller pripeljal težke topove iz Krakova in med njim tak top, kateremu se ne more ne samo čenstohovski, marveč nobeno zidovje vzdržati, je postalo v sobi tiho, kakor bi zaspali po maku in oči vseh so počivale na njegovih ustnicah.

Sedaj pa je Kmitie naenkrat prenehal ter začel urno dihati. Rdečica ga je obšla, nagrbnjen je obrvi, dvignil glavo ter rekel ponosno:

"Se daj moram povedati o samem sebi, dasi bi raje molčal. ... Toda če povem kaj takega, kar bi zaslužilo hvalo, Bog mi je priča, da ne ucinim tega radi nagrade, ker je ne potrebujem in moja največja nagrada bo, da prelijem za kraljevo veličanstvo svojo kri. ..."